

Az állami erdőgazdálkodás helyzete, időszerű kérdései

Gémesi József előadása a szenioroknál

– Tágabb összefüggésben megtudhatjuk, hogy **2004 végével** az állami vagyron **703 md Ft-nyi** összegben, változó részvényarányban és **141** társasági egységben testesül meg. (Óhatatlanul elgondolkodtató, hogy ez milyen nagyságrend maradványa és indokoltan szükségszerű folyamat eredménye-e?) Ebből az állam 100 %-ban tulajdonos **48** vállalati egységben. Az előzőekből **2005 végével 556 md-nyi** vagyonértékkel számolnak **83** társasági egységben. A különbséget még szerepel a privatizációs előirányzatban. A megmaradó vállalati egységből **21 rt-t** (mint elidegenítésre korlátozott) **tartós vagyonelem** körébe soroltak, ebbe tartozik a **19 Állami Erdőgazdaság** és még 2 más típusú vállalat. Ez a megkülönböztetett elkülönítés jelzi az állami erdők nemzeti vagyonban elfoglalt helyét és képezheti azt a reménybeli alapot, hogy a vagyonnal való gazdálkodás távlatos szemléletű.

Ebben a szemléletben a **19 Állami Erdőgazdasági Rt.** feladata **975 ezer ha.** területen mintegy 1000 md Ft-nyi erdővagyon kezelése, hasznosítása. Az erdő tartamos fenntartása, üzemvitelének áttekintése érdekében a cégek 3 éves üzleti tervet készítettek. Az rt.-kben folyó tevékenység szakszerűségét az Erdőrendezési Szakhatóság 2004. évi ellenőrzése során minősítette. A vizsgálati jelentés megállapítása egyenként és összesítetten is jó, illetve kiváló minőségű volt annak ellenére, hogy az előző évben milliárdos nagyságrendű aszálykár befolyásolta az eredményességet. A károk enyhítéséhez jelentős összeggel hozzájárult a ÁPV Rt. belső forrásaiból. Az üzemág stabilizálását szolgálta az a intézkedés is, hogy a **2004-ben keletkező** közel 1 milliárdos osztalékot visszahagyták meghatározott prioritású fejlesztésekre; olyanokra mint:

- az EU-s pályázatok feltételeinek a biztosítása,
- a természetvédelmi igényeknek megfelelő technológiai fejlesztések,
- tőkeemelés technológiák bevezetésére,
- a vadgazdálkodás korszerűbb komfortosítása, továbbá olyan különféle közmunka-programok előkészítése, amelyekhez központi és más állami intézmények, alapok kapcsolódhatnak.

Így képződhetett a Foglalkoztatási Tanács csatlakozásával mintegy 5-600 milliós forrás erdőművelési, felújítási és más erdészeti munkák munkanélküliekkel történő végeztetésére stb. Mindezek ellenére sem volt az elmúlt évben veszteséges egység.

– Az állami erdőgazdaságok alkalmazkodóképességét és szakirányú elkötelezettségét, érdekelttségét jelzik a külső megrendelések. Egyre több megbízásos munka végzésére kapnak felkérést; útfásítás, erdőtelepítés stb., amelyekből figyelemre méltó bevétel képződött.

A tájékoztató rámutatott, hogy a **2005-ös esztendő nehezebbnek látszik** elsősorban forrás tekintetében. A tervezett kevesebb fakitermelés önmagában jelentősebb árbevétel kiesést jelent. A Natura 2000 programmal összefüggő rendelet végrehajtásából, valamint a természetvédelmi korlátozás miatti kiesésből együttesen érzékelhető lehet az árbevétel csökkenés. Az FVM-ből várható különféle támogatások forrásai szintén bizonytalanok. A közcélú feladatokra – amelyek jelentős részét el kell végezni – pl. a közjóléti támogatásra kevesebbet terveztek, mint az eg.-ok befizettek. A mai támogatás nem tölti be a szerepét, mert az rt.-k az erdőfenntartási költség töredékét kapják a más címen befizetett összegnek is. A kialakult helyzetben a várható nehézségek áthidalására vizsgálják a szervezeti korszerűsítésben még feltárható tartalékokat.

– A természetvédelemmel összefüggő kérdésekben megállapításra került, hogy az rt.-k számára hasonlóan ki-

emelt célkitűzés a természetes erdőkép fenntartása. Elmozdulás történt a természetkímélő módszerek minél szélesebb alkalmazása irányába. Az állami erdők rt.-k vagyonkezelésében kialakultak azok a módszerek és szabályozási lehetőségek, amelyek a természetvédelmi igények teljesítésére is alkalmasak. Az FVM és a KTVM között feszülő kérdések megítéléséhez tágabb összefüggésben célszerű elemezni a lehetőségeket. Az ÁPV Rt.-n belüli állami erdők üzemvitel, belső érdekeltégi szabályozói kielégítik a mai tágabb, természetigényű elvárásokat. A költségvetési típusú kezelés a szakszerűség lazulásának kockázatát hordozhatja és pl. a Pro Silva jellegű „átállás” fedezetére sem biztos, hogy több garancia lenne. Kétségtelen viszont, hogy az erdő távlatos érdekét leghatékonyabban az egy intézmény útján történő vagyonkezelés és tulajdonjog-gyakorlás szolgálhatja. Az ilyen ható cselekvések,

A tájékoztatót a jelenlévők igen hasznosnak és időszerűnek tekintették, ennek kapcsán kérdéseket tettek fel és véleményt alkottak *dr. Járasi L., Tokodi M., dr. Szász T., dr. S. Nagy L., dr. Erdős L., Köveskúti Gy., dr. Király P., Varga B., és Zágonyi I.* A véleménycseré kapcsán felmerülő kérdések a következőkben összegezhetők:

Az állami erdő elidegenítésére vonatkozóan (bár elvileg lenne rá lehetőség) az a jelenlegi álláspont, hogy az állami erdő nem eladó! Az eg.-i társaságok még inkább eladhatatlanok.

Vannak azonban olyan mozaik, 1–2 %-nyi „szórvány” területek, amelyek szakmai kontrollal való forgalomképesse tétele elősegítené a tagosítást, egyúttal a szakszerűbb kezelést is.

A mg.-i hasznosításból kieső területek (cca. 1 mill. ha) hasznosítására kétségtelenül a gye- és az erdőművelési ágú hasznosítás látszik a legmegfelelőbbnek.

Erre azonban jó programokkal, szaporítóanyaggal stb. kell felkészülni. Ez szakmai kihívás, amelyre célszerű felkészülni megfelelő és szakszerű publicitással is.

Az erdei választékok napjainkban átértékelődtek és hasznosításuk nemzetgazdasági érdek. Alapkövetelmény, hogy pl. energia célra csak az eddig piacképtelen, sarangolt tűzifa-választé-

kok hasznosíthatók, ami a begyűjtendő anyaggal növelhető.

Elfogadható álláspont, hogy a Pro Silva igényű kezelésre való szakmai átállás igen hosszú távon képezhet gyakorlatias erdőkezelési módszert. Kialakulásának feltételei: a fokozatosság, minősített erdészi felkészültség és a mintaterületeken szerzett tapasztalatok befoglalása a folyamatba.

Az állami erdő és a hasznosításával összefüggő ágazati kérdéseket, illetve a vidékfejlesztésben betölthető szerepét ajánlatos lenne arányainak megfelelően kimunkálni és a Nemzeti Fejlesztési Tervben érvényre juttatni.

Az elnök azzal zárta a napirendet, hogy napjainkban nélkülözhetetlen az együttgondolkodás és a szakmai információcsere. A kapott őszinte helyzet-elemzés jó alapot képez a Szeniorok Tanácsa további munkájához. Majd megköszönte Gémesi úrnak a szakmai elkötelezettségét is érzékeltető tájékoztatóját és további eredményes munkát kívánt.

Lejegyezte: **S. Nagy László**

Fotó: **Pápai G.**

Szemponatok az akác sarjztatásában

Az akácok tarvágását követően az erdőfelújításban egyre inkább érvényesülő energiatakarékos megoldás, a gyökérsarj-ról való felújítás válik általánossá. Az akácok többnyire elegyetlenek és a természeti értékekben a természeteszerű erdőkhöz viszonyítva szegények.

Korunk nagy kérdése a környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok érvényesülése. Igyekeznünk kell az erdőgazdálkodásban is a lehetőségeinkhez mérten ennek az elvárásnak megfelelni. Az akácok sarjztatásánál helyenként tapasztalható, hogy a felújításnál körültekintéssel, költségek nélkül is természetvédelmi és környezetvédelmi többlettel lehetne végezni a munkát. Már a tarvágásra való besorolásnál a természetvédelmi szempontokat figyelembe vevő előírást kellene készíteni, melyet a fakitermelés során szem előtt kell tartani. A tarvágás során meg kell kímélni a szórványosan található, természetvédelmi szempontból az akácnál értékesebbnek tekinthető fafajokat és cserjéket, mint például a vadkörtét, az ostorfát, a kocsányos tölgyet, a kései meggyből is hagyásfákat kell megtartani. Ugyancsak óvni kell az odvas fákat, ugyanis ezek piaci értéke eltörpül természetvédelmi jelentőségük mellett.

Amennyiben a tarvágásra kerülő akácokban nem volnának természeti

többlettértéket képviselő faegyedek, akkor akácokat kell hagyni, melyeket a madarak beszállónak használnak.

Figyelemmel kell lenni a még fellelhető őshonos cserjékre – kőkény, galagonya, kecskerágó –, melyek az akácok megelőző természetes homoki kocsányos tölgyesek cserjeszintjéből maradtak fenn. Ezeket nem szabad a tarvágást megelőző aljnövényzet-takarítás alkalmával kivágni, mivel ezek a cserjék is a megvalósítani kívánt biológiai sokféleséget szolgálják. A tarvágást követően helyenként gyakorlattá vált a gallyégetés, mely szinte minden szempontból károsnak mondható.

A környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok is azt kívánják, hogy a gally maradjon a vágástéren, így tanítják ezt az erdészeti képzésünk minden szintjén. A vágástéri hulladék nem szemét, hanem olyan szerves anyag, amely táplálék, búvóhely, élettere mikroszkopikus élőlényeknek, állatoknak, növényeknek, ugyanis „minden, ami vegetál, csúszik, mászik, szalad vagy repül” a biológiai sokszínűség része.

Ugyancsak közismert, hogy minden faanyag – kéreg, gally – elégetése tovább növeli a légkör szén-dioxid terhelését. Az akácok nagy része száraz termőhelyen van, ezért is fontos a gallyal való talajtakarás, az alom csapa-

déktárolási kapacitásának növelése a talaj kiszáradástól való védelme.

Amennyiben a sarjztatási technológia során problémát jelent a „szerte-szört” gally, akkor célszerű nagyobb csomókba összerakni, mely nem jelent többletmunkát, ugyanis az égetéshez eddig is össze kellett hordani. Az így összerakott csomók fészkelő helyei lesznek egyes madárfajoknak és védelmet találnak benne a ritka prémes kisragadozóink. A sarjztatási technológia során fel kell hagyni a „csak akác” érdekében történő beavatkozásokkal, tisztítással, tőszám-beállítással. Figyelembe kell venni a tarvágás során helytelen szemléletet követve kivágott vadkörte, kocsányos tölgy, ostorfa és cserjék sarjait és az akác-sarjakkal szemben előnyhöz kell ezeket juttatni, hogy ezáltal gazdagítsuk a gyenge természeti adottságú akácainkat.

A sarjztatott akácok korosbodásával is érvényesíteni kell a biológiai sokszínűségre való törekvést.

Megjegyzés: A cikk írója tisztában van vele, hogy a magyar erdőgazdálkodásban a természetvédelmi és környezetvédelmi szempontok példamutatóan érvényesülnek. A leírtakat a gyakorlat nem mindenütt tette magáévá, csak egyes elemeit alkalmazzák.

Nagy Antal